

qui rectum tenet in eligendo sacerdote iudicium: ita gravi semetipsum afficit damnatione, qui ad suæ dignitatis collegium, sublimat indignum. *Ibidem.*

13. Valde iniquum est et absurdum, ut imperiti magistris, novi antiquis, rudes præferantur eruditis. *Ibidem.*

14. Requiritur in ordinando sacerdote, et præsentia populi, ut sciant omnes et certi sint, quia qui ex omni populo est præstantior, qui doctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium, et hoc adstante populo, ne aliqua postmodum retractio cuiquam, ne quis scrupulus resideret. *Orig. super Levit.*

15. Discant electorum Principes, successores sibi non eos, qui consanguinitate generis juncti sunt, neque qui carnis propinquitate sociantur, testamenta signare, neque hereditarium tradere ecclesiæ principatum sed referre ad iudicium Dei, et non negligere illum quem humanus affectus commendat, sed totum Dei iudicio de successoris electione permittere. *Orig. super ill. Num. 27. Provideat Domin. spiritum omnis car. etc.*

16. Nulla hæc populi acclamatio, nulla propinquitatis acclamatio: propinquis agrorum et prædiorum relinquatur hæreditas: gubernatio autem populi illi tradatur, quem Deus eligit, qui scilicet in se habet spiritum Dei, id est, in quo sit claritas legis et scientiæ, ut possint eum audire filii Israel. *Ibidem.*

17. Necessè est prudentissimum eligere, qui possit contra subtilissimos disputare, et in conventu doctorum sic agere, ne susceptam causam tot erudita possint ingenia superare. Magna res est contra artifices loqui, et apud illos aliquid agere, qui se putant omnia providere. *Cass. lib. 4. epist.*

18. Necessarium probatur esse Reipublicæ, personas dignitatibus aptas eligere, ut cui iustitia committitur, malis moribus non gravetur, alioquin inefficax est ab homine exigere, quod agnoscitur non habere: et confitenter quæritur quod inesse sentitur. *Cass. lib. 5. epist.*

19. Ligna sylvarum non olivam, non ficum, non vilem, sed Rhamnum sibi elegerunt in regem, et *egressus est ignis de Rhamno et devoravit Cedros Libani. Pet. Rav. in quadam epist.*

20. Hæc est justa causa, ex equitate veniens partitio, ut meliores semper in officiis præferantur: pessimi autem cives vel minus boni luce careant dignitatis. *Apul. in lib. de dogmate.*

21. Apud Thraciam in regis electione, non nobilitas prævalet, sed suffragium universorum. Populus enim eligit spectatum moribus, et inveterata clementia, et annis gravem, sed hoc in eo queritur, cui liberi nulli sunt. Nam qui pater fuerit, etiam si vita polleat, non admittitur ad regendum: et si forte dum regnat, genuerit, exiit potestate, ideoque maxime custoditur, ne fiat hæreditarium regnum: deinde etiam si rex maximam præferat æquitatem, nolunt ei totum licere, quadraginta ergo rectores accipit, ne in causis capitum solus iudicet. Sic quoque si displicuerit iudicatum, ad populum provocatur, atque ita datis iudicibus septuaginta fertur sententia, cui necessario acquiescitur. *Plato. Solin. de mirabil. mundi.*

22. Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, et omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis adsistat. *Seneca.*

Vide etiam in tit. Acceptio num. 1, 4. in tit. Doctrina, num. 56; 60. in tit. Honor, num. 3. in tit. Humilitas, num. 1, 15. in tit. Iudex, num. 14, 15. in tit. Meritum, num. 16. in tit. Prælatio, num. 16, 26. in tit. Regimen, 16, 28. in tit. Servitium, num. 11.

ELEEMOSYNA.

1. Qui vult ordinate dare eleemosynam, à seipso debet incipere, et eam sibi primo dare. Est enim eleemosyna opus misericordiæ, verissimeque dictum est: *Miserere animæ tuæ placens Deo. Aug. in Enchir.*

2. Valde male diligit is, qui bene audit, et male operatur. Si potes dare, da: si non potes, affabilem te fac, coronat Deus intus bonitatem, ubi non invenit facultatem. Nemo dicat, non habeo: charitas de sacculo non erogatur. *Aug. super Psal. 103.*

3. Multa sunt genera eleemosynarum, quæ quum facimus, adjuvamus, ut nobis dimittantur peccata, sed ea nihil est majus, quam cum ex corde dimittimus peccata. *Aug. in Enchir.*

4. Quam frontem habes petendo ad Deum tuum, qui non agnoscis patrem tuum? Ille nihil portat, tu nimirum oneratus es: da illi de eo quod habes, et illum pascis, et pondus minuis. *Aug. de verb. Dom. serm. 5.*

5. Eleemosyna mundat peccata, et ipsa interpellat pro nobis ad dominum, quia quicquid pauperibus dederimus, ipsum integre possidebimus. *Aug. in serm. de divite.*

6. De justis laboribus facite eleemosynas: non enim corrupturi estis iudicem Christum, ut non vos audiat cum pauperibus, quibus tollitis. Nolite velle eleemosynas facere de sœnore et usuris: fidelibus dico, quibus corpus Christi erogamus. *Aug. de verb. Dom.*

7. Fœcundus est ager pauperum, cito reddit dominantibus fructum: Via cœli est pauper, per quam venit ad patrem, incipe ergo erogare, si non vis errare. *Aug. de verb. Domin.*

8. Dicit tibi Christus: da mihi ex eo, quod dedi tibi, de meo quero: da et redde, habuisti me largitorem, fac me debitorem, habeam te sœneratorem, temporalia mihi das, æterna tibi restituam, te ipsum tibi reddam, quando te mihi reddidero. *Aug. ibid.*

9. Cave prævidens discretioni eleemosynæ, ita ut utriusque dantis scilicet et accipientis sit solatium. *Aug. in epist. ad quandam comitem.*

10. Si vis esse mercator optimus, sœnerator egregius, da quod non potes retinere, ut recipias quod non poteris amittere, da modicum, ut recipias centuplum, da temporalem possessionem, ut consequaris hæreditatem æternam. *Aug. in epist.*

11. Utantur divites consuetudine infirmitatis suæ: sed doleant aliter se non posse, melius enim facerent, si aliter non possent. Si ergo non extollitur pauper de mendicitate, tu quare extolleris de infirmitate? Utere tibi electis, et pretiosis, sicut consuevisti, quia aliter non potes, quia si consuetudinem mutas, ægritas, conceditur tibi utere necessariis, da pauperibus superflua, utere pretiosis, da pauperibus vilia. *Aug. de verb. Dom.*

12. Magna eleemosyna, quæ ardentium criminum globos benevolentia suæ fonte refrigerat, et irriguo largitatis obruit incendia delictorum. *Aug. in quodam serm.*

13. Eleemosyna utilius malis negatur quam conceditur. *Aug. epist. 48.*

14. Eleemosyna ad necessitatem non ad pigritiam accipienda. *Aug. de operi mona. c. 16.*

15. Beatus plane, de cuius domo nunquam vacuo sinu pauper exivit, neque enim quisquam magis beatus, quam qui intelligit super pauperis necessitatem et infirmi atque inopis ærumnam. *Ambros. lib. de offic.*

16. Ille intelligit super pauperem, qui largitur pauperi, nam quid prodest misereri inopis, nisi alimoniam eidem largiaris? *Ambros. super Psal. Beati immaculat.*

17. Hoc est occidere hominem, vitæ suæ ei subsidia denegare. Cave ne inter oculos tuos includas salutem inopum, et tanquam in tumulis sepelias vitam pauperum. *Ambros. ibid.*

18. Sunt qui pauperibus parum tribuunt, ut amplius accipiant, quæ magis venatio appellanda est, quam eleemosyna. Melius est enim non habere, quid tribuas, quam imprudenter petere, quod des. *Hier. in quadam epist.*

19. Nos subsarcinati auro, Christum pauperem sequimur, et sub prætextu eleemosynæ pristinis opibus incumbimus. *Hier. ibid.*

20. Pars sacrilegii est, rem pauperum dare non pauperibus: laudent te esurientium viscera, non ructantum opulenta convivia. *Hier. in epist.*

21. Sive ille sacerdos, sive cognatus sit, et affinis, nihil in illo aliud consideres, nisi paupertatem. Sine discretione omnibus indigentibus simpliciter tribuamus, non quærentes cui, sed quare demus. Quisquis enim in quacumque necessitate morituro succurrere potest, si non fecerit, occidit. *Hier. ibid.*

22. Gloria Episcopi est, pauperum opibus providere: ignominia, omnium sacerdotum propriis studere divitiis. *Hier. in epist.*

23. Quamvis omnem censum tuum pauperibus distribuas, nihil apud Christum erit pretiosius, quam quod manibus tuis ipse confeceris. *Ibidem.*

24. Qui indigenti eleemosynam tribuit, nec pro delicto spernit, misericordiam vere facit. Natura enim respicienda est, non persona. Qui enim dat indigenti peccatori, non quia peccator est, sed quia homo est, non peccatorem, sed justum nutrit. *Glo. Hier. super illud Eccl. 16. Da misericordiam, et ne suscipias pec.*

25. Apud Deum non quantitas muneris, nec persona petitur potentis, sed dejectio et humilitas cordis, ideo non debet offerre sacrificium de iniquitate, sed de justo labore. *Glo. super illud Eccl. 15. Noti inspicere sacrificium injustum.*

26. Quicquid tribuitur pauperi, si subtili consideratione pensetur, non est donum, sed mutuuum: quia quod datur, multiplicato sine dubio fructu recipitur. *Greg. in registro.*

27. Plus esse dicimus compati ex corde quam dare: quia quisquis indigenti perfecte compatitur, minus aestimat omne quod dat. Exteriora largiens, quod est extra semetipsum præbet: qui autem fletum et compassionem proximo tribuit, ei etiam aliquid de semetipso dedit. *Greg. in moral.*

28. Eleemosyna superbi divitis eum redimere non valet, quam perpetrata simul rapina pauperis ante Dei oculos ascendere non permittit. *Greg. lib. 12. moralib.*

29. Qui indigenti proximo exteriorem substantiam præbet, sed vitam suam à nequitia non custodit, rem

suam Deo tribuit, et se peccato. Hoc, quod minus est, obtulit auctori: et hoc, quod majus est, servavit iniquitati. *Greg. 19. moral.*

30. Non ex desiderio, sed ex necessitate postulatur, nam valde superbire est, extra melas inopiam aliquid desiderare. *Greg. 20. moral.*

31. Mundari prius debet animus, qui eleemosynam præbet, quia omne quod datur Deo, ex dantis mente pensatur, et ab omnipotente Deo munus ex manu non accipitur, quod corde obligato in malitia offertur. *Greg. in moral.*

32. Ille perfecte tribuit, qui cum eo, quod afflicto porrigit, afflicti quoque animum in se sumit, ut prius in se dolentis passionem transferat, et tunc contra dolorem illius per ministerium concurrat. *Ibid.*

33. Quisquis super eum, cui aliquid donavit, fastu elationis se extollit: majorem culpam peragit superbiendo, quam extrinsecus mercedem largiendo. *Greg. 21. moral.*

34. Tot pœnæ quotidie divites perimunt: quot morientium pauperum apud se subsidia abscondunt: nam quom quælibet necessaria indigentibus ministramus, sua illis reddimus, non nostra largimur. *Greg. pastoral.*

35. Eleemosyna amica Dei consistit, et semper ei propinqua est: pro quibuscumque voluerit facile munus gratiæ impetrat, vincula peccatorum ipsa dissolvit, fugat tenebras, extinguit ignem, huic cum multa fiducia portæ cæli aperiuntur, et veluti regina intrante nullus janitorum, nullus custodum, qui adsistunt, audent discere: quæ tu es, vel unde? sed omnes eam è regione suscipiunt. Virgo est habens alas aureas, circumscripita per omnia venustate, sed succincta vultum habens candidum, atque mansuetum, pennata est et levis, et semper ante solium regale consistit. *Chrys. super Matth. serm. 9.*

36. Medicamentum fortius, quod maxime optetur in pœnitentia, eleemosyna: et sicut in præceptis medicinæ accommodis, medicamentum multas quidem her-

bas accipit, unam autem dominantissimam: sic et in penitentia dominantior et potentior est, et universum ipsa efficit. *Chrys. ibid.*

37. Si indifferenter omnibus dederimus, semper miseremur: si autem discutere cœperimus, numquam misericordiam præstabimus. *Ibidem.*

38. Quæ stultitia est illic relinquere, unde exiturus es, et illic non præmittere, quo iturus es? illic ergo substantiam tuam colloca, ubi patriam habes. *Chrys. super illud Matth. 6. Nolite thes. etc.*

39. Qui collocat thesauros in terra, non habet quid speret in cœlo. Ut quid respiciat in cœlum, ubi nihil habet repositum? Quicquid pro anima tua feceris, hoc tuum est, quod autem reliqueris, perdidisti. *Chrys. ibid.*

40. Non est ingrata Deo, quæ visa fuerit ab hominibus eleemosyna, sed quæ ideo facta est, ut visa sit. *Chrys. super illud Matth. 5. Facite eleemosynam, etc.*

41. Tu ergo quando venis ad ecclesiam ad Deum adorandum, munera tecum in manibus porta, da non habentibus, et pete ab illo, qui habet, ut oratio tua bonis operibus commendetur. Infirma enim est oratio, quæ eleemosynarum largitate non est munita. *Chrys. ibid. super Matth.*

42. Melius servatur pecunia, quæ in dextra pauperis collocatur: hanc calumniator non extorquet, invidus non criminatur, latro non aufert, fur nocturnus non diripit, servus fugam medilans non invadit, sed semper est lula, semper integra, semper salva. *Chrys. ibid.*

43. Nihil plus valet curationi, quam eleemosynarum largitio, quia frustra pro peccatis rogaturus manus ad Deum expandit, qui has ad pauperes non extendit. *Rab. super illud Matth. 12. Extende manum tuam, etc.*

44. Si feceris ea tibi divinitus provenisse, scilicet temporalia bona, an injustus est Deus inæqualiter res nobis distribuens? Cur tu abundas, et ille mendicat, nisi ut tu bonæ compensationis merita con-

sequaris, ille vero patientiæ braviis decoretur? Panis est famelici, quem tu tenes: nudi tunica, quam in conclavi conservas: discalciati calceus, qui penes te marcescit: indigentis argentum quod possides, quocirca tot labefactas, quot subvenire vales. *Basi. ho. 1.*

45. Manus pauperis est gazophylacium Christi, et quicquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo pauperi terram, ut accipias regnum: da micam, ut accipias totum: da pauperi, ut detur tibi, quia quicquid pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis, habebit alter. *Pet. Rav. in quodam serm.*

46. Bene tuba: quia talis eleemosyna hostilis est, non civilis, non misericordiæ dedita, sed clamori seditionis æmula, non pietatis alumna, non dignatio ostentationis, non commercium charitatis. *Ibidem.*

47. Nimis est quod sapit Deo, pauperis cibus: in regno cœli coram omnibus Angelis, et conventus resurgentium, quod Abel passus sit, quod mundum reservavit Noë, quod Abraham fidem incepit, quod Moyses legem tulit, quod Petrus crucem resupinus ascendit: ante Deum tacet, et clamat solum, quod comedit pauper. *Pet. Rav. serm. 14.*

48. Sibi apud Deum pietatis januam claudit, qui viscera misericordiæ proximo mendicanti non aperit. *Idem in quadam epist.*

49. Da quod accipias: sere quod metas: sparge quod colligas, quamvis non habeas, nisi quod acceperis: non potes tamen non habere quod dederis. Infidelis autem et iniquus est, etiam si quid quod æstimat diligendum non vult habere perpetuum. *Leo papa super illud: Date inquit, et dabitur.*

50. De calice aquæ frigidæ monet Dominus, ut in nomine suo præbeatur, quia hæc, quæ per se sunt vilia, fides efficit pretiosa: et quæ ab infidelibus ministrantur, etiam si fuerint sumptu magna, omni tamen justificatione sunt vacua. *Leo papa in serm. de jejun.*

51. Quia non solum decimæ non sunt nostræ, sed ad ecclesias deputatæ. Verum quicquid amplius,

quam nobis opus est à Deo accipimus, pauperibus erogare debemus. Si quod eis deputatum est, nostris cupiditatibus vel vanitatibus reservamus, quantum pauperes in locis, ubi nos sumus, fame vel nuditate mortui fuerint, noverimus nos rationem de animabus illorum in die iudicii reddituros. *Cæsar. in admon.*

52. Semina sparsa in segetem convalescunt, ut in unum coacta depereant. *Cass. in epist.*

53. *Producat fanum jumentis*, id est, eleemosynas faciat his, qui petunt. Jumenta appellata: quia verecundiam non habentes propter ingluviem ventris in egenium voces petulant, sicut jumenta, quæ dum esuriunt, non possunt à propriis vocibus abstinere. *Cass. super Psalm.*

54. In faciendis eleemosynis non est cujusquam accipienda persona, nec habendum electionis iudicium: quia res, quæ necessitati servit, erogationis ordinem non requirit. Ubi incumbit necessitas, non opus est, ut personam discutias, ne quum indignos misericordia segregas, Dei filium pariter amittas. *Val. Episc. in quodam serm.*

55. Non interest, cui petenti eroges: non enim requirit Dominus, utrum mereatur ille, qui postulat, sed quærit, qualiter præstet, qui donat. *Val. ibid.*

Vide etiam in tit. Adjutorium et Avaritia, núm. 13. in tit. Beneficentia, núm. 16. in tit. Compassio, núm. 5, 15. in tit. Cupiditas, núm. 7. in tit. Divitiæ, núm. 21, 40. in tit. Ecclesia, núm. 13. in tit. Gloria æterna, núm. 6. in tit. Jejunium, núm. 10, 11, 18, 21, 27. in tit. Inimicitia, núm. 1. in tit. Liberalitas, núm. 8, 9, 15, 19. in tit. Misericordia, núm. 4, 7, 12, 13, 18, 29, 33. in tit. Pauperlas, núm. 3, 16. in tit. Prælatio, núm. 67. in tit. Venia, núm. 6.

ELOQUENTIA.

1. Plato temporum suorum vir eruditissimus, qui sic omnia locutus est, quæcumque dixit, ut magna, et quocumque modo parva dixit, modo loquendi mag-

nificavit. Unde dici potest quidem: Tullii linguam omnes mirantur, pectus non æque: Aristotelis pectus omnes, linguam non æque: Platonis pectus et linguam æquè. *Aug. in epist.*

2. * Eloquentia in homine pravo est venenum in poculo aureo. *Aug. in lib. 1. de anim.*

3. Ille bene loquendi facundiam percipit, qui sinum cordis per rectè vivendi studia extendit, nec loquentem conscientia præpedit, quum vita linguam antecedit. *Greg. lib. 6. moral.*

4. Eloquens est ille, qui scit parva submissè, media temperate, magna granditer discere, qui scit invenire præclare, enuntiare magnifice, disponere aperte, et figurare varie. *Cass. super Psal. 75.*

5. Bonus doctor præmiatur apte, narrat aperte, arguit acriter, colligit fortiter, ornat excelsè, docet, delectat et afficit. *Cassio.*

6. Sæpe reperitur simplicitas veridica, et falsitas composita, quæ hominem suis erroribus illicit, et per linguæ ornamenta laqueos dulces aspergit. *Isid. lib. 5. de summ. bon.*

7. Antiqui foresem eloquentiam caninam facundiam nuncupabant, eo quod caudicini in certaminibus causarum omissis, quæ agunt, veluti alterutrum sese lacerant, jurgiaque causarum ad injurias suas commutant. *Isid. ibid. lib. 5.*

8. Vitiosum est in re severa delicatum inferre sermonem. *Tullius in Rhetor.*

9. Me quidem diu cogitantem ratio ipsa in hanc potissimam sententiam ducit, ut existimem sapientiam sine eloquentia parum prodesse civitatibus: eloquentiam vero sine sapientia nimium obesse, plurimumque nocuisse, prodesse nunquam. *Tullius in prob. Rhet.*

10. Qui vero ita sese armat eloquentia, non ut oppugnet commoda patriæ, sed ut pro his pugnare possit: in his mihi videtur suis et publicis rationibus utilissimus atque amicissimus civis. *Tullius ibid.*

11. Nam quid tam inhumanum, sicut eloquentiam ad salutem hominis datam ad bonorum perniciem convertere? *Ibidem.*

12. Eloquentia est idoneorum verborum et sententiarum ad prononciationem accomodatio: continens vocis, vultus, gestus moderationem cum venustate. *Ibidem.*

13. * Pacis est comes, otiique socia, et jam bene constitutæ civitatis velut alumna quædam eloquentia. *Tullius de Clar. Orat.*

14. * Nihil est tam inhumanum quam eloquentiam ad salutem hominum, et ad conservationem datam, ad honorum pestem perniciemque convertere. *Tull. de Offic.*

15. Moris est eloquentibus viris ingeniorum facultatem negotiorum probare difficultatibus, et illic stylum paratum, quasi quemdam fecundi pectoris fluvium emanare: ubi materiæ sterilis argumentum, velut arida cespitis mater gleba jejunit. Statuitur mundus similibus exemplis, medicus in desperatione, gubernator in tempestate cognoscitur, quorum famam præcedentia pericula extollunt: quæ profecto nigrescit, nisi ubi probetur, invenit. Sic et magnus Orator, si negotium agrediatur angustum, tunc amplum plausibilibus manifestat ingenium. *Sid. in epist.*

16. Cicero noster, à quo Romana eloquentia exilivit, gradarius, id est ordinarius fuit, vir egregius et vita et scientia, et quod post ista est eloquentia: disputabatque expedite magis, quam concitate, ut possis discere facilitatem esse illam, non celeritatem: hoc ergo in viro sapiente exigo, ut oratio ejus sine impedimento exeat, et proferat magis, quam profluat, *Senec. in epist.*

17. Doctrinæ et eloquentiæ ornamenta sicut dicit Valerius, in prononciatione apla, et convenienti corporis gestu consistunt, quibus qui se instruxit, tribus modis homines aggreditur: aures penetrando, oculos demulcendo, et animos invadendo. *Senec. in epist.*

18. Eloquentia neque adhuc se ulli sic indulsit, ut tota contingeret: satis felix est, qui in aliquam ejus partem receptus est. *Sen. in lib. 3. Rhet. sua.*

19. Magna debet esse eloquentia, quæ in villis

placeat: cum ingenia favor hominum ostendat, favor alat. *Senec. lib. 10. Rhet.*

20. Quis medicus ægrotos in transitu curat, nec ullam quidem voluptatem habet, talis verborum ruentium strepitus, quemadmodum proclive currentium, non ubi visum est gradus sistitur, sed incitato corporis pondere serpit, ac longius quam voluit, effertur. Sic ista dicendi celeritas in sua potestate est: nec satis decora Philosophiæ, quæ ponere debet verba, non projicere, et pedetentim procedere: perennis unda sit, non torrens. Circumspiciat se sermo noster et æstimet, et præbeat æstimandum: proferatur malo, quam profluat. *Ibidem.*

21. Inquirenti cuidam quomodo optime possit dicere, Seneca respondit: Si nihil dixeris, nisi, quod bene scieris. *Senec. de sen.*

22. Non scholam, sed asiduitatem legendi, doctrinam vocat oratorem optimum esse discere, qui plurima paucis disceret. *Senec. ibid.*

23. Totus sermo ab uno loco egreditur, sed ipsius formæ ejusque intentiones diversificantur secundum diversitatem formalem ipsius. Inter sermonem enim, qui egreditur leniter vel suaviter, ac vultu placido ac arridente, et inter ipsum, qui egreditur cum ira et tristi vultu, differentia longa existit. *Plato.*

Vide etiam in lit. Advocati, núm. 10. in lit. Doctrina, núm. 9, 47, 48, 50, 51, 65. in lit. Sanctitas, núm. 6. in lit. Scriptura, núm. 2, 3, 20.

ERROR.

1. Interest in quantum, et quibus rebus erretur, et quam facile se quisquis corrigat, vel quanta pertinacia se suum defendere conetur errorem. *August. in epist. 1. ad Marcell.*

2. Nimis perverse seipsum amat, qui et alios vult errare, ut error suus lateat. Quanto est melius et utilius, ubi ipse erravit, alii non errent: quorum admniti errore careant. Vos qui me multum diligitis, si

talem me asseritis, ut nunquam in scriptis meis erase dicatis, frustra laboratis, non bonam causam suscepistis, facile in ea, meipso iudice, superamini: quoniam non mihi placet, cum a charissimis meis talis esse existimor, qualis non sum profecto: non me, sed pro me alium, sub meo nomine diligunt: si non, quod sum, sed quod non sum, diligunt. *Aug. ibid.*

3. Non enim placet sententia Tullii maximi auctoris Romani eloquii, qui nullum unquam verbum, inquit, quod revocare vellet, emisit: quæ quidem laus quamvis præclarissima videatur: tamen credibilior de nimium fatuo, quam de sapiente profecto. Sed si in bonam partem accipiat, ut quempiam fuisse talem credamus, qui cum sapienter omnia loqueretur, nullum unquam verbum, quod revocare vellet, emisit: hoc potius de hominibus Dei, qui a spiritu sancto locuti sunt, quam de illo, quem sic Cicero laudat, saluberrima pietate credendum est. Ab hac ergo excellentia tam longe absum, ut si nullum verbum, quod revocare velim, protulero, fatuo sum, quam sapienti similior. Illius quippe scripta summa sunt auctoritate dignissima, qui nullum verbum non quidem revocare velle, sed quod revocare deberet, emisit. Non mihi igitur Tulliana illa blanditur, sed angit me plane illa Horatiana sententia: Nescit vox emissa reverti. *Ibidem.*

4. Diligendi sunt homines, ut eorum non diligantur errores. *August. in quadam epist.*

5. Nonnullis errare profuit aliquando, sed in via pedum non in via morum. *Aug. ibid.*

6. O quam detestandus est error hominum, qui clarorum virorum quædam non recte facta laudabiliter se imitari putant, a quodam virtutibus alieni sunt. *Aug. de unic. baptismo.*

7. Nihil gravius, quam errantem adeo deserere, ut se revocare non possit. *Ambros. in lib. de Cain et Abel.*

8. Nonnulli dum plus exquirunt contemplando, quam capiunt, usque ad perversa dogmata erumpunt: et dum veritatis discipuli esse negligunt, humiliter

magistri erroris fiunt. *Gregor. lib. 8. moral.*

9. Quidam eorum, qui libenter habent criminari proximos suos, adscribunt nobis, et doctrinæ nostræ crimen blasphemiae, quod a nobis nunquam audierunt. Dicunt enim patrem malitiæ et perditionis eorum, qui de regno ejiciuntur, id est, diabolus, me discere esse salvandum, quod nec aliquis quidem mente captus, et manifeste insaniens dicere potest. Sed nihil mirum videtur, si adulteretur doctrina mea ab inimicis: et illa corruptione corrumpatur, quali corrupta est epistola Pauli Apostoli. Nam quidam sub nomine ejus falsam epistolam conscripserunt, ut turbarent Thessalonicenses, quasi instaret dies domini et seducerent eos. *Orig. in ep. apolo. sic se excusat.*

10. Multis, qui in pace ecclesiæ negligenter vixerant, subito errasse, et in flagitia aliqua cecidisse profuit: dum post casum pœnitendo erecti vigilantius domino servire cœperunt: et qui pigri ac desides in innocentia stare videbantur, per accidentem sibi ruinam admoniti, sunt solertius erga sui custodiam contra omnes antiqui hostis insidias accincti, ita, ut qui nec propriam vitam recusare ostenderant, postmodum etiam supernæ salutis cum sua erectione curam gerant. *Beda super Esd.*

11. Ex eo error noster apparet, quod ea sola putamus emi, pro quibus pecuniam solvimus: ea gratuita vocamus, pro quibus nos ipsos impendimus, quæ emere nolemus, si domus nostra pro illis esset danda: adeo nihil est cuique se vilius. *Sen. 42. ep.*

11. Bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat. *Ibidem.*

Vide etiam in tit. Discere, núm. 4. in tit. Doctrina, núm. 19, 33, 34. in tit. Hæresis, et Ignorantia et Mendacium, núm. 4. in tit. Oratio, núm. 30. in tit. Philosophia, núm. 10, 11.

EUCCHARISTIA.

1. Peccata si non tanta sunt, ut excommunican-

1. quisque videtur, non se debet à quotidiana medicina dominici corporis separare. *Aug. ad Jan. lib. 1.*

2. Faciat unusquisque, quod secundum suam fidem credit pie esse faciendum. *Aug. ibid.*

3. Ille non audet honorando sumere, et ille honorando non audet ullum diem prætermittere. Contemptum solum non vult cibus iste. *Ibidem.*

4. Quotidie Eucharistiæ communionem percipere, nec laudo, nec reprehendo: omnibus tamen dominicis diebus suadeo et hortor, si tamen mens sine voluntate peccandi sit. Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, gravari magis dico Eucharistiæ perceptione, quam purgari: et ideo quamvis peccato quis moderatur, peccandi tamen de cætero non habeat voluntatem, communicaturus satisfaciat lachrymis et orationibus, et confidens de Domini miseratione, qui confessione peccati pie peccata donare consuevit, accedat ad Eucharistiam intrepidus et securus: sed hoc de illo quem capitalia et mortalia peccata non gravant. Nam quem peccata vel crimina post baptismum gravant, hortor prius publica pœnitentia baptismum gravant, hinc iudicio reconciliatum communicatione sociare, si vult non ad iudicium, sed ad condemnationem sui Eucharistiam percipere, sed et secreta satisfactione solvi mortalia crimina non negamus. *Aug. in lib. de Eccl. dog.*

5. Accipe quotidie quod quotidie tibi prosit: sic vive, ut quotidie merearis accipere: qui non meretur quotidie accipere, non meretur post annum accipere. *Aug. tractans illud Matth. 8. Panem nostrum.*

6. Hoc sacramentum non inmerito consecrantis, sed verbo efficitur Creatoris: nec honorum dispensatorum meritis ampliatur, nec malorum attenuatur. *Aug. de Eccl. dog.*

7. Quanta enim cordis contritione, et lacrymarum fonte, quanta reverentia et tremore, quanta corporis castitate, atque animi puritate illud divinum et cœleste mysterium est celebrandum, Domine Deus, ubi caro tua in veritate sumitur, ubi sanguis tuus in ve-

ritate bibitur, ubi summis ima, humanis divina junguntur! Ubi adest sanctorum præsentia Angelorum, ubi tu es sacerdos et sacrificium mirabiliter et ineffabiliter! Quis dignè hoc celebrare mysterium potest, nisi tu Deus omnipotens offerentem feceris dignum? *Ambr. in orat. ante Missam dicenda.*

8. Si tantum valuit sermo Eliæ, ut ignem de cælo deponeret, non valebit sermo Christi, ut species elementorum mutetur? de totius mundi operibus legisti: quia ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt. Sermo igitur Christi, qui potuit ex nihilo facere, quod non erat: non potest ea quæ sunt mutare in illud, quod non sunt? Non enim minus est novas rebus dare formas, quam mutare naturas. *Ambros. de sacr. lib. 3.*

9. Liqueat, quia præter naturæ ordinem virgo generavit: et hoc, quod conficimus corpus, ex virgine est. Quid quæris naturæ ordinem in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse partus ex virgine? *Ibid.*

10. Vide, quid agas Sacerdos, ne febriliter manu Christi corpus attingas: prius curere, ut possis ministrare. *Ambros. de vid. lib. 4.*

11. Verba Evangelistæ sunt usque ad *Accipite*, sive corpus sive sanguinem: inde sunt verba Christi: *Accipite, et bibite ex eo omnes*: et inde singula, qui pridie, inquit, quam pateretur in sanctis manibus suis accepit panem: antequam consecratur, panis est: ubi vero verba Christi accesserunt, corpus Christi est. Denique audi dicentem: *Accipite et edite ex eo omnes hoc est corpus meum*. Et ante verba Christi, calix vini et aquæ est plenus: ubi verba Christi operata fuerunt, sanguis efficitur, qui plebem redemit. *Ambr. de sacram.*

12. Si quotiescumque effunditur sanguis, in remissionem peccatorum funditur, debeo illum semper accipere, ut semper mihi peccata dimittantur: qui semper pecco, semper habere debeo medicinam. *Ibidem.*

13. Qui vulnus habet, medicinam requirit: vulnus est, quia sub peccato sumus: medicina est, cœleste et venerabile sacramentum. *Ibidem.*

14. Ne veluti quidam horror esset cruoris, sed maneret gratia redemptionis: ideo in similitudine quidem accipis sacramentum: sed veræ naturæ gratiam virtutemque consequeris. *Ibidem.*

15. Biberunt ex eo omnes: ebrietas felix: satiety salutaris: quæ quanto copiosius sumitur, tanto sobrietatem sumenlibus donare dignatur: et Judas bibit, sed non saturatur: nec solum extinguit ignis æterni, quia indignè sivilit mysteria Christi. *Hier. sup. Luc.*

16. *Accipit Jesus panem, et benedicens fregit,* tradens et figurans corpus suum in panem, quod est ecclesia præsens, quod accipitur in fide, benedicitur in numero, frangitur in passionibus, datur in exemplis, sumitur in doctrinis, formans sanguinem suum in calicem vino et aqua commistum: ut alio purgaremur à culpis, alio redimeremur à pœnis. Sanguine namque agni servatur domus à percussione angeli: et aqua maris rubri extinguntur inimici, quæ sunt mysteria ecclesiæ Christi. *Ibidem.*

17. Merito nostræ reconciliationis causa hoc sacrificium constitutum est: et si sacrificii præcepta contempseris, sacrificii remedium sentire non poteris. *Ibid.*

18. Hæc namque singularis victima ab æterno interitu animas solvit: quæ illam nobis mortem unigeniti reparat: qui licet surgens à mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur: tamen in seipso immortaliter atque incorruptibiliter vivens, pro nobis iterum in hoc misterio sacræ oblationis immolatur: ejus quippe ibi corpus sumitur: ejus caro in salutem populi patitur: ejus sanguis non jam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus quale sit pro nobis istud sacrificium, quod per absolutionem nostram unigeniti filii passionem semper imitatur. *Gregor. in Dial. lib. 4.*

19. Cibus dulcis, est corpus et sanguis Christi, quod Judas accepit indignus. *Gregor. in hom.*

20. Sacramentum Dei altissimi suscipiendum est, non discutiendum, venerandum, non dijudicandum, fide sortitum, non innatum, traditione sancitum, non ratione adinventum. *Bern. in ep.*

21. Sicut corporalis cibus, quum ventrem inveniret adversis humoribus occupatum, amplius lædit, magis nocet, et nullum præstat auxilium: ita et iste spiritalis cibus, si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdet, non sua natura, sed accipientis vitio. *Chrys. ho. 3. sup. Matth.*

22. Qui scelerate vivunt in ecclesia, et communicare non desinunt, putantes se tali communione mundari, discant nihil ad emundationem proficere sibi. *Isid. de sum. bon. lib. 1.*

23. Væ tradentibus Christum ad crucifigendum: sed væ cum maligna conscientia sub sacramento sumenlibus illum: et si non tradant Judæis ad crucifigendum, tradunt tamen ipsum membris inimici ad sumendum. *Remig. in glo. super ill. Matth. Væ illi per quem fit.*

Vide etiam in tit. Mirabile nûm. 2. in tit. Sacramentum. nûm. 3.

EXACTIO.

1. Exigimus, quod debetur nostro corpori, sed non impendimus quod subjectorum debemus cordi. *Greg. in moral.*

2. Non gaudent Martyres, quando ex illis pecunia honorantur, in quibus pauperes plorant. *Chrys. super Matth.*

3. Magnum scelus est, rem pauperum præstare divitibus, et de sumptibus inopum acquirere favores potentum. Arenti terræ aquam tollere, et flumina quæ non indigent, irrigare. *Isid. lib. 3. de sum. bon.*

4. Ministerialium siquidem tanta est multitudo, quanta est locustarum, ut istis residentibus alii succedant, quod ex parte fuerit devoratum, alii devorent exitialiter et consumant: impleturque eis illud propheticum: *Residuum eruce comedit locusta, residuum locuste comedit bruchus, residuum bruchi comedit ærugo.* Pauper enim veretur aperire malitiam exactorum, ne graviora moliantur in eum, et fiant posteriora hominis pejora prioribus. *Pet. Rav. in quadam epist.*

5. Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur, venalesque manus, ubi fas, ubi maxima merces. *Juvenal.*

Vide etiam in tit. Crudelitas, núm. 2. in tit. Ecclesia, núm. 12. in tit. Prælatio, núm. 66. in tit. Rapina.

EXERCITATIO.

1. Cum sit utilis ad instituendum lectio, et adhibita collatione majorem intelligentiam præbeat, melius est conferre, quam legere: collatio docibilitatem facit. Nam propositis interrogationibus cunctarum rerum, error excluditur, et sæpe objectionibus latens veritas aperitur. *Isid. lib. 5. de sum. bon.*

2. Sæpè illa, quæ in publico non valemus, necessario quendam prius in secreto exercitationis usum exposcunt, quia si ea prorsus in occulto negligimus, uli postmodum eis, dum opus est, in publico non valemus. *Hugo de inst. novi.*

3. Constat omnem operam si longa intercapedine quiescat, ægre resumì. Quis enim ignoret cunctis aut artificibus, aut artibus maximum decus usuvenire: cumque studia consueta non frequentantur, brachia in corporibus, ingenia pigrescere in artibus? *Cass. lib. 9. epist.*

4. Ægrescit profecto ingenium, nisi vigilatione reparetur: cito expediuntur horrea, quæ assidua non fuerint adjectione suffulta: thesaurus ipse, quam facile profunditur, si nullis iterum pecuniis completur: sic humanus sensus cum alieno non sarcitur, id est, restauratur invento, cito potest attenuari de proprio. *Cass. lib. 4. epist.*

5. Omnes artes, omniaque opera quotidiano usu et jugi exercitatione proficiunt. Quod si in parvis verum est, quanto magis decet in maximis custodiri? *Veg. de re. mil. lib. 2.*

6. Exercitatio est assiduus usus, et consuetudo. *Tull. 2. Rhet.*

7. Vita humana proprie uti ferrum est: ferrum si

exerceas, conteritur, si non exerceas, tamen rubigo interficit: item homines exercendo conteri: si nihil exerceas, inertia atque torpedo plus detrimenti affert, quam exercitatio. *Gel. lib. 2.*

8. Quem in ipsa re trepidare nolueris, ante rem exerceas. *Senec. 25. epist.*

9. Diligentia, cujuslibet operis obtusitas permollitur: sic prudentia sine justitia parum vel nihil prodest: justitia vero sine prudentia multum: sic sine usu scientia parum: usus autem cum scientia multum. *Boët. de disciplin. schol.*

10. Constantia parit, inconstantia parta dissolvit. *Ibidem.*

11. Scintillula difficilis veritatis facilius in disseverando reperitur, quam si studio observantiæ per multum tempus committeretur, juxta illud Aristotelis. Bona opinio facit videre verum. *Ibidem.*

Vide etiam in tit. Bellum, núm. 15, 16, 23, 26, 30, 36. in tit. Discretio, núm. 1. in tit. Doctrina, núm. 26. in tit. Juventus, núm. 3. in tit. Studium, núm. 7, 9.

EXCOMMUNICATIO.

1. Nos à communione quemquam prohibere non possumus, quamvis prohibitio hæc nondum sit mortalis, sed medicinalis: nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive sæculari sive ecclesiastico judicio nominatum atque commotum. *Aug. in serm. 41.*

2. Fit ut ipsa ligandi ac solvendi potestate se priveit, qui hanc pro suis voluptatibus et non pro subjectorum moribus exercet. *Greg. in hom.*

3. Sententia excommunicationis pastoris, sive justa sive injusta metuenda est. *Greg. in re.*

4. Si quis illicite quempiam excommunicat, se ipsum, non illum excommunicat. *Ibidem.*

5. Interdum fit, ut aliquis non recto judicio eorum, qui præsumunt ecclesiæ, depellatur, et foras mittatur: sed non exit ante: hoc est, si non ita egerit, ut meretur exire, nihil læditur in eo, quod non recto ju-

dicio ab hominibus videtur expulsus, et ita fit, ut interdum ille qui foras mittitur, intus sit, et ille foris sit, qui intus relineri videtur. *Orig. super Levi. ho. 48.*

Vide etiam in tit. Ecclesia, núm. 1.

EXCUSATIO, SIVE DEFENSIO.

1. Coepisti non defendere peccatum tuum, jam inchoasti iustitiam: perficietur autem in te, quando nihil aliud facere delectabit. *Aug. de Car. serm. 4.*

2. Desunt esse peccata, quæ propter graviora vitanda suscipiuntur. Sicut enim in rebus utilibus non vocatur damnûm, quod propter majus lucrum admittitur, ne gravius admittatur. *Aug. in quodam serm.*

3. Absit, ut id, quod præter bonum ac licitum facimus, si ex hoc præter nostram voluntatem quicquam mali exciderit, nobis imputetur. *Aug. in epist. ad Publ.*

4. Non alligamus onera gravia, et humeris vestris imponimus, quæ nos, digite non tangamus: quoniam si officii nostri salva ratione possemus, novit ille, qui nostra scrutatur corda: mallemus hæc agere, quæ ut agatis, hortamur, quam ea, quæ vos agere cogimus. *Aug. de opere Mon.*

5. Nulla est peccati excusatio, si amici causa peccaveris. *Aug. de Amic. c. 7.*

6. Multitudo sociorum, impunitatem non facit criminum. *Hier. in quadam epist.*

7. Superest ut diligas diligentem: et in scripturarum campo juvenis senem non provocet: nos nostra habuimus tempora, et cucurrimus quantum potuimus, nunc decurrente: et longa spatia transeunte nobis debetur otium. *Hier. in epist. ad Aug.*

8. Non enim adversariis, sed ut amicis scripsimus: nec inveci sumus in eos, qui peccant, sed ne peccent, monemus: neque in illis tantum, sed in nosmetipsos severi iudices sumus. Nullum læsimus, nullius nomen de mea scriptura vel sermone signatum est, neminem sermo noster specialiter pulsavit, ge-

neralis de vitiis disputatio fuit: sed qui mihi irasci voluerit, plus ipse de se, quod talis sit confitetur. *Hier. in epist. ad Nepot.*

9. Non est facile malum de perfecta ætate credendum: quam vita præterita defendit, et honorat vocabulum dignitatis. *Hier. in epist. ad Rust.*

10. Usitatum generis humani vitium est, libendo peccatum committere, et commissum negando abscondere, et convictum defendendo excusare. *Greg. lib. 22. moral.*

11. Fit plerumque, ut dum iniqui correctæ in se mala defendere nequeant, ex verecundia pejores fiant: et sic in sua defensione superbiant, ut quædam vitia contra vitam corripientis exquirant, et eo se criminosos non existiment si crimina aliis imponant: qui cum vera invenire nequeunt, lingunt, ut ipsi quoque habeant, quod non impari justitia increpare videntur. *Greg. 40. moral.*

12. Peccatum peccato addit, qui culpæ quam fecit, patrocina defensionis adjungit. *Greg. 22. moral.*

13. Quidam discere nonnunquam solent: concessis utimur, aliena non quærimus, et si digna misericordiæ retributione non agimus, nulla tamen perversa perpetramus: quum tamen divitem post hanc vitam ultrix gehenna suscepit, non quia aliquid illicitum gessit, sed quia immoderato usu totum se illicitis tradidit. *Greg. in pastor.*

14. Noli judicare proximum, sed magis excusa. Excusa intentionem, si opus non potes: puta ignorantiam, puta surreptionem, puta casum. Quod si omnino omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus tibi et dicito apud temetipsum: Vehemens fuit tentatio: quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem? *Bern. in Cant. serm. 11.*

15. In quacumque hominum verseris frequentia, cave alienæ conversationis esse aut curiosus explorator, aut temerarius iudex, et si perpetratum actumve quid deprehendes, nec sic iudices proximum, magis autem excusa. *Bern. de 12. grad. hom.*

16. Ad hoc, ut verum fatear, ea mihi deesse video, quæ maxime necessaria videntur, diligentiam et ingenium: quia nec doctis, nec indoctis pariter istiusmodi excusandi mos est, nec facile scitur, qui vel experientia, qui vel ex verecundia mos prodeat, si injuncti operis expeditio non probat. *Bern. de diligendo Deo in princ.*

17. Excusatio perfecta, testimonium conscientiae suæ. *Bern. de consid. lib. 2.*

18. Quamvis vera sint, credenda non sunt, nisi quæ certis judiciis comprobantur, nisi quæ manifesto examine convincuntur, nisi quæ ordine judiciario publicantur. Non enim qui accusatur, sed qui convincitur, reus est. *Isid. lib. 1. solit.*

19. Superbus vult se credi constantem, prodigus liberalem, avarus diligentem, lemerarius fortem, inhumanus parcum, ignavus quietum, timidus cautum. *Isid. de vita contempl. l. 4.*

20. Hoc enim maximum vitium est, quo laborat humanitas, ut post peccatum suum maxime ad excusationis confugium, quasi pœnitudinis se confessione prosternal, quod facinus inter summa peccata constat numeratum esse, quia inde nascitur, unde ad pœnitentiam reus tardius venire videatur. *Cass. super illud Psalm. ad excusandas excusationes in peccatis.*

21. Sine summo scelere non potes, quod maleficium in aliis vindicaris, idem in aliorum socio, cum scires defendere. *Tull. pro Scill.*

22. Nemo se avarum intelligit esse, nemo cupidum: cæci tamen ducem quærunt: nos sine duce erramus: dicimus, non ego ambitiosus sum, sed nemo Romæ aliter potest vivere. Non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigil. Non est meum vitium quod iracundus sum, adolescentia hoc facit. Qui quidem nos decipimus, non est intrinsecus malum nostrum, intra nos est, in visceribus ipsis sedet, et ideo difficulter ad sanitatem venimus, quia nos agrotare nescimus. *Senec. 60. epist.*

23. Intellige tua esse vitia, quæ putas rerum. Quæ-

dam enim locis et temporibus ascribimus, at illa quocumque transierimus, secutura sunt. *Senec. ibid.*

24. Nullum putaveris locum sine teste excusatorem quærere. Vitium est, non posse prælenditur, sed nolle in causa est. Emitte excusationem, nemo peccat invitus, omne peccatum voluntarium est. *Senec. in proverb.*

25. Puerum ætas excusat, feminam sexus, extraneum libertas, domesticum familiaritas: amicus est scilicet qui offendi: fecit quod noluit: inimicus fecit, quod debuit, prudentiori remittamus. *Senec. in quadam epist.*

Vide etiam in tit. Abusio, núm. 1. in tit. Acedia, núm. 1. in tit. Amicitia, núm. 48, 49. in tit. Apostoli, núm. 7. in tit. Confessio, núm. 29. in tit. Correctio, núm. 48. in tit. Cupiditas, núm. 5. in tit. Divitiæ, núm. 22. in tit. Error, núm. 2. in tit. Fides, núm. 1. 35. in tit. Ignorantia, núm. 7, 8. in tit. Laus, núm. 7. in tit. Liberalitas, núm. 36. in tit. Prudentia, núm. 19. in tit. Venia, núm. 16. in tit. Verecundia, núm. 7.

EXEMPLUM.

1. Qui in conspectu populi male vivit, quantum in illo est, eum, à quo attenditur, occidit. *Aug. lib. de past.*

2. Omnis qui male vivit in conspectu eorum, quibus præpositus est, quantum in ipso est, occidit et forte qui imitatur, moritur: qui non imitatur, vivit: tamen quantum ad illum pertinet, ambo occidunt. *Ibidem.*

3. Non tantum curemus habere bonam conscientiam, sed quantum potest nostra infirmitas, quantum vigilantia fragilitatis humanæ, curemus nihil etiam facere, quod veniat in malam suspicionem infirmo fratri. *Aug. in lib. de ovibus.*

4. Est insilum bonis, ut castum pudicus, prudentem sapiens, misericors liberalem affectu pio diligit,

et virtutes suas in aliis amet. In plerisque justis aspectus admonitio correctionis est, perfectioribus lætitia est. *Ambr. super Beati immaculati.*

5. Domus episcopi et conversatio, quasi in speculo posita magistra est publicæ disciplinæ: quicquid fecerit, id sibi omnes faciendum putant. *Hier. in epist. ad Hesiod.*

6. Sancta rusticitas solum sibi prodest, et quantum ædificat exemplo, et vitæ merito Ecclesiam Christi, nocet, si destruentibus non resistat. Innocens absque sermone conversatio, quantum exemplo prodest, tantum silentio nocet. Nam latratu canum, et baculo pastorum deterrenda est rabies luporum. *Hier. in quadam epist. et est in glo. 2. Tim. 5.*

7. Volantia animalia se vicissim feriunt alis suis, quia sanctorum mentes in eo, quod superna appetunt, consideratis invicem alternis virtutibus excitantur. Ala enim sua me percussit, qui exemplo sanctitatis me ad melius accendit: et ala mea vicinum animal ferio, si aliquando alteri opus bonum, quod imitetur, ostendo. *Greg. 24. moral.*

8. Qui in occulto bene vivit, sed alieno profectui minime proficit, carbo est: qui vero in imitatione sanctitatis positus, lumen rectitudinis ex se nullis demonstrat, lampas est: quia et sibi ardet, et aliis lucet. *Bern. super Ezech. ho. 5.*

9. Si sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto: ut et de bono opere proximis præbeamus exemplum, et tamen per intentionem, qua soli Deo placere quarimus, semper olemus secretum. *Greg. ho. 11.*

10. Perpendo Petrum, considero latronem, aspicio Zachæum, et nihil in illis aliud video, nisi ante oculos nostros posita spei et pœnitentiæ exempla. *Greg. in ho. 25.*

11. Sunt nonnulli, quos ad amorem patriæ cœlestis plus exempla, quam prædicamenta succendunt. *Greg. lib. 1. dialog.*

12. Plerumque contigit ut qui negligenter de se

male opinari permittant, per semetipsos nulla quidem unquam faciant, sed tamen per eos, qui se imitati fuerint, multiplicius delinquunt. *Greg. in past.*

13. Qui bona occulte faciunt, et cum quibusdam factis publice mala de se opinari permittant, quum seipsos recte virtute vivificant, alios in se per exempla malæ astimationis occidunt, et cum salubris vini potum sorbeant, pestiferum veneni poculum aliis infundunt. *Greg. ibid.*

14. Nemo amplius in ecclesia nocet quam qui perverse agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullis præsumit, et in exemplis culpa vehementius extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. *Greg. ibid.*

15. Nullum ergo consilium melius arbitror, quam si exemplo tuo fratrem docere studeas, quæ oporteat fieri, provocans eum ad meliora, et consulens ei, neque verbo neque lingua, sed opere et veritate. *Greg. lib. 18. moral.*

16. Quum clericum videmus, admonendus est, quatenus sic vivat, ut exemplum vitæ sæcularibus præbeat, ne si quid in illo reprehenditur, ex ejus officio ipsa religionis nostræ astimatio gravetur. *Greg. in ho. quadam super Evangel.*

17. Aliquorum exempla ad jusirandum hujus vitæ instabilitatem intuenda sunt. *Greg. 4. moral.*

18. Non tibi videtur graviorem ab eo Christus suslinere persecutionem, qui suggestionem malignam, exemplo pernicioso, scandali occasione, ab eo pervertit animas quas redemit, quam à Judæo, qui sanguinem suum fudit? *Bern. in serm.*

19. Noveris hujus trinitatis sacramentum in nullo frustratum à te, si pascas verbo, pascas exemplo, pascas orationum suffragio. Manent autem tria hæc, verbum, exemplum, oratio, major autem est oratio. *Bern. in epistol.*

20. Seminemus hominibus bonum exemplum per aperta opera, seminemus angelis gaudium magnum per occulta suspiria. *Bern. in serm.*

21. Sermo quidem vivus et efficax exemplum operis est, plurimum faciens suasibilem: tunc quoque intendimus, quod dicitur, dum monstratur scibile, quod suadetur. *Bern. in serm. 56.*

22. Pulcherrimus ordo est et saluberrimus, ut onus quod portandum imponis, tu portes prior, et ex te discas, qualiter oporteat aliis moderari. *Bern. in epist. 75.*

23. Seminavit in terra nostra tota Trinitas, Pater scilicet de cœlo panem: Filius veritatem, Spiritus Sanctus charitatem. Seminaverunt angeli, quando aliis cadentibus ipsis steterunt: apostoli, quando ipsi domino adhaeserunt: martyres vero manifestum est fortitudinem seminasse. Porro confessores seminaverunt justitiam, quam habuerunt in omni vita sua. Virgines sanctæ planum est, quia temperantiam seminaverunt, quia sic libidinem calcaverunt. *Ibidem.*

24. Exempla bonæ vitæ à Christo, et ab ejus actibus assumere debemus. *Bern. in Can. serm. 52.*

25. Validiora sunt exempla, quam verba, et plenius opere docetur, quam voce. *Leo papa in serm. de jejun.*

26. Quantis exemplum veræ humilitatis et perfectæ charitatis ostenderit, cum tantis et pro tantis æterna præmia possidebis. *Cæsarius in admonit. secund.*

27. Benedicta à Deo illa anima, cujus humilitas confundit superbiam, cujus patientia proximi exlinguit iracundiam, cujus obedientia pigritiam alterius increpat, cujus fervor inertiam alieni corporis exuscitat. *Ibidem.*

28. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, etc.* hoc autem fit, quum apparet misericordia in affectu, benignitas in vultu, humilitas in habitu, modestia in cohabitatione, patientia in tribulatione. *Hugo de claustro anim. l. 3.*

29. Claras enim suas maculas reddunt, si illi, ad quos multi respiciunt aliqua reprehensione sordescunt: alioquin expedit non videri, quam cunctorum irrisione signari: omnes ergo, qui graviorum celsa peti-

mus, vitiorum humilia deferamus, sit in nobis frons libera, ut aliorum possimus emendare peccata: æquat crimen omne quod inquinat, et ideo dissimilis ab accusato debet esse, qui judicat. *Cass. lib. 5. epist.*

30. Exemplum vitiosum est, si aut falsum est, ut reprehendatur, aut si improbum, ut non sit imitandum, aut majus, aut minus, quam res postulabit. *Tull. ibid. 2. Rhet.*

31. Exemplum est alicujus facti vel dicti preteriti cum certi auctoris nomine propositio. *Tull. ibid.*

32. Quis imperator ob hoc ipso de prælio fugit, ut bene pugnaret exercitus? Non coëreet vitia quis sed provocat. *Senec. lib. 2. Rhet. sua.*

33. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, et habere quem respicias: hoc quidem longe magnificentius sic vivere, tanquam sub alicujus boni viri ac semper præsentis oculis: cum jam profeceris tantum, ut sit tibi etiam tui reverentia, et donec te eum feceris, cum quo peccare non audeas. *Senec. 25. epis.*

34. Id agamus, ut meliorem vitam sequamur, quam vulgus, non ut contrariam: alioquin, quos emendare volumus, fugamus à nobis et avertimus: illud quoque efficimus, ut nihil imitari velint nostri, dum timent, nec imitanda sint omnia. Hoc primum Philosophia promittit, secundum omnem humanitatem et congregationem, à qua professione dissimilitudo nos separabit. Videamus ne ista, per quæ admirationem parere volumus, ridiculosa et odiosa sint. *Sen. 15. ep.*

35. Dignus tibi sit, coram te peccare pudeat: discipulus est prioris posterior dies. Ex vitio alterius sapiens emendat suum: optimum est majorum sequi vestigia, si recte præcesserint. *Senec. in prov.*

36. Si bene egeris, ipse tibi personæ auctoritatem dabis. Viri boni est, scire pati, nec facere injuriam. Auctor melius bonam rem turpem facit. *Idem de sententiis oratoris.*

Vide etiam in tit. Abstinencia, nûm. 6. in tit. Apostoli, nûm. 21. in tit. Beatitudo, nûm. 20. in tit. Clericus, nûm. 1. in tit. Consuetudo, nûm. 24. in tit.